

Дітям

ПРО

КОНВЕНЦІЮ ООН
ПРО ПРАВА ЛЮДЕЙ
З ІНВАЛІДНІСТЮ

Дітям про Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю

Українське видання підготували Агентство ООН у справах біженців (UNHCR)
та ВГО “Національна Асамблея людей з інвалідністю України”

Національна Асамблея
людей з інвалідністю України
www.naiu.org.ua

СПОДІВАЄМОСЯ, ЩО ЗНАННЯ, ЯКІ ТИ
ВІЗЬМЕШ ІЗ ЦІЄЇ КНИГИ, ДОПОМОЖУТЬ
ТОБІ ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ
У РІЗНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ.

Про книгу

Ця книга створювалася для дітей, а також за участю дітей, щоб роз'яснити Конвенцію про права осіб з інвалідністю та розповісти, яким чином можна допомогти людям з інвалідністю реалізовувати свої права. Ми сподіваємося, що за допомогою цієї книги ви поширите інформацію про те, що діти з інвалідністю мають такі самі можливості для досягнення своїх цілей, як і інші діти.

Можливо, ви маєте інвалідність, знаєте або зустрічали таких людей. Люди з інвалідністю можуть мати проблеми зі слухом, зором, рухливістю або пам'яттю. Але вони також мають мрії, надії та ідеї, якими вони хочуть поділитися. Ми закликаємо вас розповісти про це своїм батькам, учителям, друзям або будь-якій людині, якій, на вашу думку, це може бути цікаво.

Ця книга містить стислий виклад Конвенції про права осіб з інвалідністю. З неї ви дізнаєтесь, які права та обов'язки має кожна людина. Довідаєтесь, яких заходів повинні вживати держави-учасниці, аби сприяти здійсненню дітьми з інвалідністю своїх прав. А також зрозумієте, що можна зробити для того, щоб змінити ситуацію на краще.

Далі міститься словник термінів, який допоможе зрозуміти значення нових для вас слів.

СЛОВНИК

Гідність — вроджена цінність та право на повагу, яке має кожна людина. Це самоповага. Гідне ставлення означає ставлення інших людей до тебе з повагою.

Громада — група людей, що проживають у певному місці. Означає також групу людей зі спільними інтересами та проблемами.

Держави-учасниці — країни, які підписали та погодилися з текстом Конвенції.

Імплементация — забезпечення виконання чого-небудь. Імплементация статей цієї Конвенції передбачає виконання норм, які вона містить.

Інвалідність — результат взаємодії, яка відбувається між людьми з порушеннями здоров'я та наявними бар'єрами в навколишньому середовищі, що заважає повноцінній та ефективній участі людей з інвалідністю в житті суспільства нарівні з іншими.

Комунікація — обмін інформацією. Термін також передбачає спосіб читання, мовленнєвої активності або розуміння інформації з використанням мультимедійних засобів, великого шрифту, абетки Брайля, мови жестів або послуг читця.

Конвенція — договір або угода, укладена групою країн з метою розроблення та дотримання однакових законів.

Організація Об'єднаних Націй — організація, членами якої є майже всі країни світу. Представники урядів різних країн зустрічаються в ООН у Нью-Йорку та спільно працюють заради зміцнення миру та покращення життя всіх людей.

Ратифікація (ратифікувати) — офіційне затвердження певною країною підписаної конвенції або угоди та надання їм статусу закону в такій країні.

Агентство ООН у справах біженців (UNHCR) — міжнародна організація, діяльність якої спрямована на порятунок життя, захист прав та створення кращого майбутнього для біженців, вимушених переселенців та осіб без громадянства. Агентство ООН у справах біженців координує міжнародні зусилля у сфері захисту людей, які були вимушені покинути свої домівки внаслідок конфлікту та переслідування.

Які права мають люди з інвалідністю?

СТАТТЯ 1: Мета

У цій статті окреслено мету Конвенції, яка полягає в заохоченні, захисті та забезпеченні повноцінного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю, у тому числі дітьми, усіх прав людини та основоположних свобод.

СТАТТЯ 2: Визначення

Визначення слів, які використовуються в Конвенції та мають спеціальні значення.

Спілкування — спосіб взаємодії або зв'язку з іншими.

Спілкуватись можна мовою, через друковані матеріали, а також за допомогою абетки Брайля, мови жестів, великого шрифту, мультимедійних засобів тощо.

Мова — може бути усною, письмовою, мовою жестів або мати інші немовленнєві форми.

Дискримінація за ознакою інвалідності — проявляється у несправедливому ставленні одних людей до інших через їхні фізичні чи розумові вади.

Розумне пристосування — внесення необхідних та виправданих змін в оточення, щоб забезпечити реалізацію людьми з інвалідністю всіх прав людини нарівні з іншими.

Універсальний дизайн — дизайн предметів, оточення, програм, послуг, речей, створений для максимально можливого використання всіма людьми.

СТАТТЯ 3: Основні принципи

Принципами (основними положеннями) цієї Конвенції є:

- повага до притаманного людині достоїнства, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- недискримінація (рівне ставлення до всіх);
- повне й ефективне залучення та включення до суспільства;
- повага до особливостей людей з інвалідністю та їх прийняття як компонента людської різноманітності й частини людства;
- рівність можливостей;
- доступність (вільний доступ до транспортних засобів, місць та інформації, а також неможливість відмови в отриманні доступу через інвалідність);
- рівність чоловіків та жінок (хлопчики та дівчатка також мають рівні можливості);
- повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, та повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність (право на повагу до здібностей та право пишатися собою).

СТАТТЯ 4: Загальні зобов'язання

Законодавство не повинно містити закони, які дискримінують людей з інвалідністю. У разі потреби держава-учасниця повинна розробити нові закони, які захищають права осіб з інвалідністю, та застосовувати такі закони на практиці.

Якщо закони, які було прийнято раніше, є дискримінаційними, держава-учасниця повинна змінити їх. Під час розробки нових законів та стратегій держави-учасниці повинні консультуватися з особами з інвалідністю, у тому числі з дітьми.

Держави-учасниці повинні створювати послуги, предмети, пристрої та об'єкти, що є зручними для користування людям з інвалідністю.

СТАТТЯ 5: Рівність та недискримінація

Держави-учасниці забороняють будь-яку дискримінацію за ознакою інвалідності та роблять усе можливе, щоб усі люди мали рівні права та не зазнавали дискримінації.

Держави-учасниці визнають, що всі особи мають право на захист закону та рівне користування ним у межах країни, де вони проживають.

СТАТТЯ 6: Жінки з інвалідністю

Державам-учасницям відомо, що жінки з інвалідністю та дівчатка з інвалідністю зазнають множинної дискримінації. Тому вони роблять усе можливе, щоб заохотити їхній розвиток, покращити їхнє становище та гарантувати реалізацію їхніх прав людини та свобод.

СТАТТЯ 7: Діти з інвалідністю

Держави-учасниці вживають усіх необхідних заходів для забезпечення повного здійснення дітьми з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод нарівні з іншими дітьми. Вони також забезпечують, щоб діти з інвалідністю мали право вільно висловлювати свої погляди з усіх питань, що їх хвилюють. На першому місці завжди має бути те, що найкраще для кожної дитини.

ПРАВИЛА В СУСПІЛЬСТВІ ОДНАКОВІ
ДЛЯ ВСІХ ЛЮДЕЙ. ДЕРЖАВА ПОВИННА
ЗАХИЩАТИ ТА ДОПОМАГАТИ ВСІМ БЕЗ ВИНЯТКУ.

СТАТТЯ 8: Просвітно-виховна робота

Хлопчики та дівчатка з інвалідністю мають такі самі права, що й усі діти. Наприклад, усі діти мають право ходити до школи, гратися та бути захищеними від насилля, а також брати участь в ухваленні рішень з питань, що їх хвилюють. Держави-учасниці повинні надавати таку інформацію, а також необхідну підтримку в реалізації прав дітей з інвалідністю. Держави-учасниці мають здійснювати роботу із забезпечення освіченості всього суспільства стосовно прав та гідності людей з інвалідністю, а також їхніх досягнень і навиків. Наприклад, у вашій школі варто заохочувати шанобливе ставлення до людей з інвалідністю, і цьому мають навчатися навіть маленькі діти.

УСІ ЛЮДИ МАЮТЬ ПРАВО ОТРИМУВАТИ
НЕОБХІДНЕ ЛІКУВАННЯ. ЛІКАРІ НЕ ПОВИННІ
ВІДМОВЛЯТИ ЛЮДИНІ У ЛІКУВАННІ ЧЕРЕЗ ТЕ,
ЩО ВОНА МАЄ ІНВАЛІДНІСТЬ.

СТАТТЯ 9: Доступність

Держави-учасниці зобов'язуються надати людям з інвалідністю можливість вести незалежний спосіб життя та брати участь у житті своєї громади. Будь-яке громадське місце, у тому числі будівлі, дороги, школи та лікарні, мають бути доступними для людей з інвалідністю.

СТАТТЯ 10: Право на життя

Кожна людина має право на життя. Держави-учасниці роблять усе можливе, щоб люди з інвалідністю могли його реалізувати нарівні з іншими.

СТАТТЯ 11: Ситуації ризику та надзвичайні ситуації

Люди з інвалідністю, як і всі інші люди, мають право на захист та безпеку в разі війни, надзвичайної ситуації або стихійного лиха. Людину з інвалідністю не можна не пустити до сховища або залишити саму під час рятування лише на тій підставі, що вона має інвалідність.

КОЛИ ТРАПЛЯЄТЬСЯ БУДЬ-ЯКЕ ЛИХО,
НАПРИКЛАД ЗЕМЛЕТРУС ЧИ ВІЙНА,
УСІМ ЛЮДЯМ ОДНАКОВО НЕОБХІДНО
ДОПОМОГТИ ЗАЛИШИТИ
НЕБЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ ТА НАДАТИ
БЕЗПЕЧНЕ УКРИТТЯ.

СТАТТЯ 12: Рівність перед законом

Люди з інвалідністю мають таку саму правоздатність, що й інші люди. Це означає, що коли дитина виросте, незалежно від того, матиме вона інвалідність чи ні, вона зможе отримати кредит на освіту або підписати договір, щоб винайняти квартиру. Вона також зможе бути власником або спадкоємцем майна.

СТАТТЯ 13: Доступ до правосуддя

Людина з інвалідністю має право на справедливе ставлення під час розслідування та розгляду її справи в суді. Вона повинна отримати допомогу, щоб мати змогу брати участь у всіх стадіях судового процесу.

СТАТТЯ 14: Свобода та особиста недоторканність

Держави-учасниці забезпечують умови, за яких свобода людей з інвалідністю, так само як і свобода всіх інших людей, захищається законом. Людина з інвалідністю не може бути позбавлена волі через те, що вона має інвалідність. А в разі позбавлення волі ставлення до такої людини має відповідати принципам цієї Конвенції.

СТАТТЯ 15: Свобода від катувань і жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання

Ніхто не повинен зазнавати катувань або жорстокого поводження. Кожна людина також має право відмовитися від проведення на ній медичних або наукових дослідів.

СТАТТЯ 16: Захист від насилля та наруги

Людей з інвалідністю, у тому числі дітей, необхідно захищати від насилля та наруги. Вони мають бути захищеними від неналежного поводження як вдома, так і поза його межами. Якщо людина зазнала насилля або неналежного поводження, вона має право отримати допомогу для припинення наруги та відновлення свого здоров'я.

СТАТТЯ 17: Захист особистості

Кожна людина з інвалідністю має право на повагу до її фізичної та психічної цілісності нарівні з іншими.

БУДЬ-ЯКА ЛЮДИНА, ЩОДО ЯКОЇ ВЧИЛИ ПОГАНО, МОЖЕ
ЗВЕРНУТИСЯ ДО СПЕЦІАЛЬНОГО ОРГАНУ, ЯКИЙ ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ
ЗРОБИТИ ТАК, ЩОБ ЦЕЙ ВЧИНОК БУВ ЗАСУДЖЕНИЙ,
А ТОЙ, ХТО ЙОГО ВЧИНІВ, —
ПОКАРАНИЙ.

СТАТТЯ 18: Свобода пересування та громадянство

Люди з інвалідністю мають право на свободу пересування, вибір місця проживання та на громадянство нарівні з іншими.

Кожна дитина має право на юридично зареєстроване ім'я, громадянство та, наскільки це є можливим, право знати своїх батьків і право на їхню турботу. Також не можна заборонити в'їзд або виїзд людини з країни через її інвалідність.

СТАТТЯ 19: Самостійний спосіб життя та залучення до місцевої спільноти

Люди мають право обирати місце свого проживання незалежно від того, мають вони інвалідність чи ні. Коли ви виростете, ви матимете право жити незалежно, якщо ви цього захочете, а також право бути залученими до місцевої спільноти. Держави-учасниці забезпечують умови, щоб люди з інвалідністю, нарівні з іншими, могли би вільно обирати місце проживання. Їм також надають доступ до допоміжних послуг, необхідних для життя в місцевій спільноті, у тому числі до допомоги вдома та персональної допомоги.

ТРАНСПОРТ МАЄ
БУТИ ЗРУЧНИМ ДЛЯ ВСІХ
ЛЮДЕЙ. У АВТОБУСІ,
ПОТЯЗІ АБО МЕТРО
ПОВИННІ БУТИ УМОВИ, АБО
ЛЮДИНІ, ЯКА МАЄ ПЕВНІ
ОБМЕЖЕННЯ У ПЕРЕСУВАННІ,
БУЛО ЗРУЧНО КОРИСТУВАТИСЯ
ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ.

СТАТТЯ 20: Індивідуальна мобільність

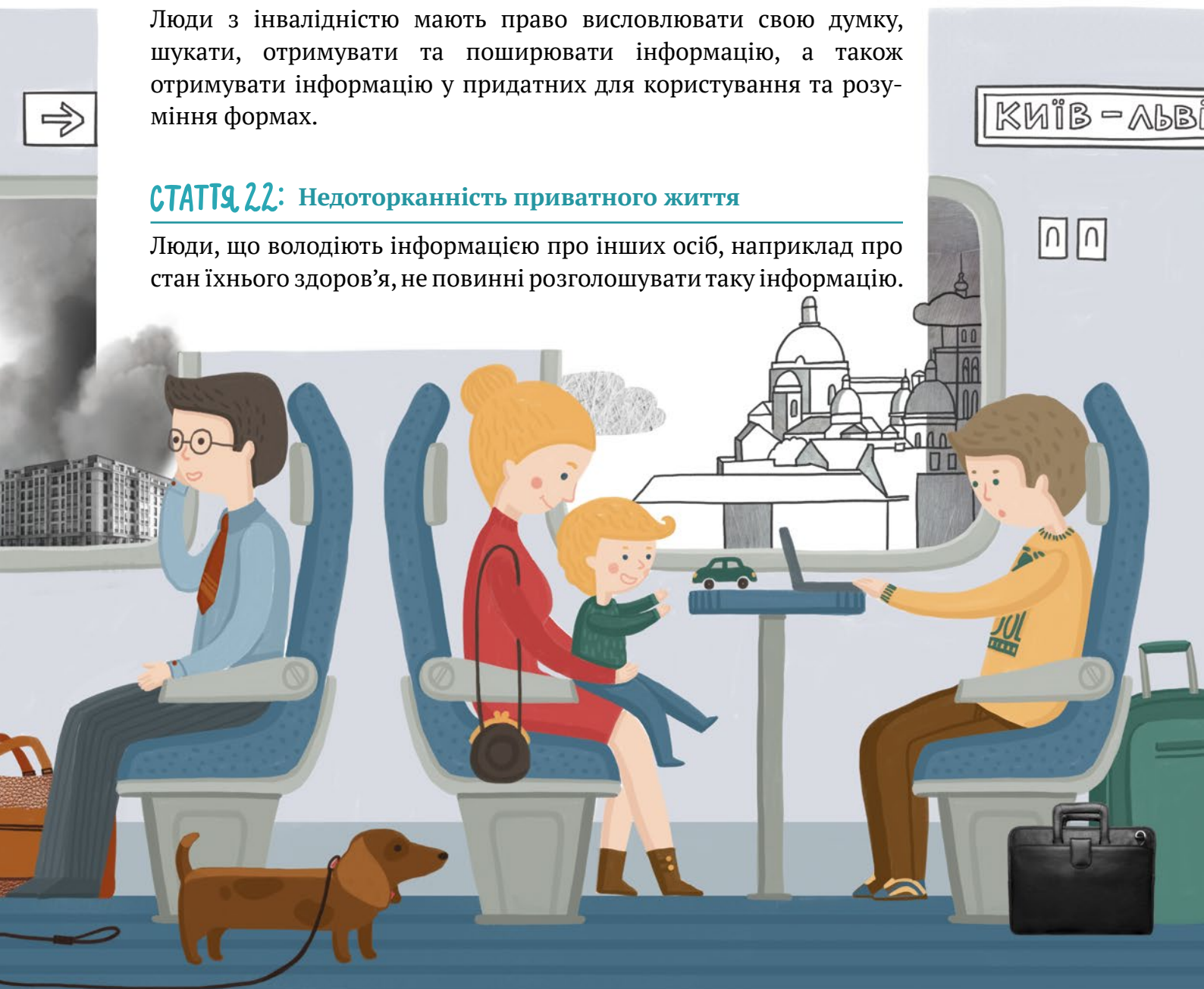
Держави-учасниці роблять усе можливе, щоб люди з інвалідністю могли вільно пересуватися зручним для них способом. Вони полегшують доступ особам з інвалідністю до необхідних пристроїв та навчають їх пересуватися самостійно.

СТАТТЯ 21: Свобода висловлення думки та переконань і доступ до інформації

Люди з інвалідністю мають право висловлювати свою думку, шукати, отримувати та поширювати інформацію, а також отримувати інформацію у придатних для користування та розуміння формах.

СТАТТЯ 22: Недоторканність приватного життя

Люди, що володіють інформацією про інших осіб, наприклад про стан їхнього здоров'я, не повинні розголошувати таку інформацію.

СТАТТЯ 23: Повага до дому та сім'ї

Люди з інвалідністю, нарівні з іншими, мають право жити у своїх сім'ях, укласти шлюб та мати дітей. Держави-учасниці допомагають людям з інвалідністю у вихованні їхніх дітей через надання інформації та послуг. Дітей не можна розлучати з батьками через їхню інвалідність! Якщо дитина не може жити зі своїми найближчими родичами, держава робить усе можливе, щоб забезпечити догляд із залученням дальніх родичів або місцевої громади.

ХЛОПЧИКИ ТА ДІВЧАТКА,
ЯКІ МАЮТЬ ІНВАЛІДНІСТЬ,
ПОВИННІ ХОДИТИ ДО ТИХ
САМИХ ШКІЛ, ЩО
Ї ІНШІ ДІТІ.

СТАТТЯ 24: Освіта

Усі люди мають право ходити до школи. Якщо людина має інвалідність, це не означає, що вона не повинна отримувати освіти. Вона не повинна вчитися у спеціальних школах. Вона має право відвідувати ту саму школу та вивчати ті самі предмети, що й інші діти. Держави-учасниці забезпечують умови, за яких дитина може отримувати освіту в доступній для неї формі та доступними методами.

СТАТТІ 25 ТА 26: Здоров'я та реабілітація

Люди з інвалідністю мають право отримувати медичні послуги тієї самої якості та рівня, що й інші люди. Щоб підтримати здібності та незалежність людей з інвалідністю, держави-учасниці розробляють реабілітаційні послуги та забезпечують їх доступність усім, хто їх потребує.

СТАТТЯ 27: Праця та зайнятість

Люди з інвалідністю мають право на працю нарівні з іншими.

СТАТТЯ 28: Достатній життєвий рівень та соціальний захист

Люди з інвалідністю мають право на гідний рівень життя нарівні з іншими людьми, тобто вони мають право отримувати харчування, чисту воду, одяг та житло без дискримінації за ознакою інвалідності.

У ВСІХ ШКОЛАХ ПОВИННІ БУТИ
СТВОРЕНІ УМОВИ ДЛЯ ВСІХ ДІТЕЙ.

СТАТТЯ 29: Участь у політичному та суспільному житті

Люди з інвалідністю мають право брати участь у політичному та суспільному житті. Коли ви досягнете віку, встановленого законодавством вашої країни, ви зможете створювати політичні та громадські угруповання, мати доступ до кабін для голосування, голосувати та бути обраним на державну службу, незалежно від того, маєте ви інвалідність чи ні.

МУЗЕЇ, БІБЛІОТЕКИ, ІГРОВІ МАЙДАНЧИКИ ПОВИННІ БУТИ
ОБЛАШТОВАНІ ТАК, ЩОБ ЛЮДИ, ЯКІ МАЮТЬ ІНВАЛІДНІСТЬ,
МОГЛИ ЛЕГКО ДО НИХ ПОТРАПИТИ ТА КОМФОРТНО ТАМ ПЕРЕБУВАТИ.
ЦЕ ДАСТЬ МОЖЛИВІСТЬ УСІМ ЛЮДЯМ ВІДВІДУВАТИ ТАКІ МІСЦЯ
ТА КОРИСТУВАТИСЯ НИМИ.

СТАТТЯ 30: Участь у культурному житті, проведенні дозвілля й відпочинку та заняттях спортом

Люди з інвалідністю нарівні з іншими мають право займатися мистецтвом, спортом, брати участь у різних іграх, зніматися у фільмах тощо. Тому театри, музеї, ігрові майданчики та бібліотеки мають бути доступними для всіх, у тому числі для дітей з інвалідністю.

СТАТТЯ 31: Статистика та збирання даних

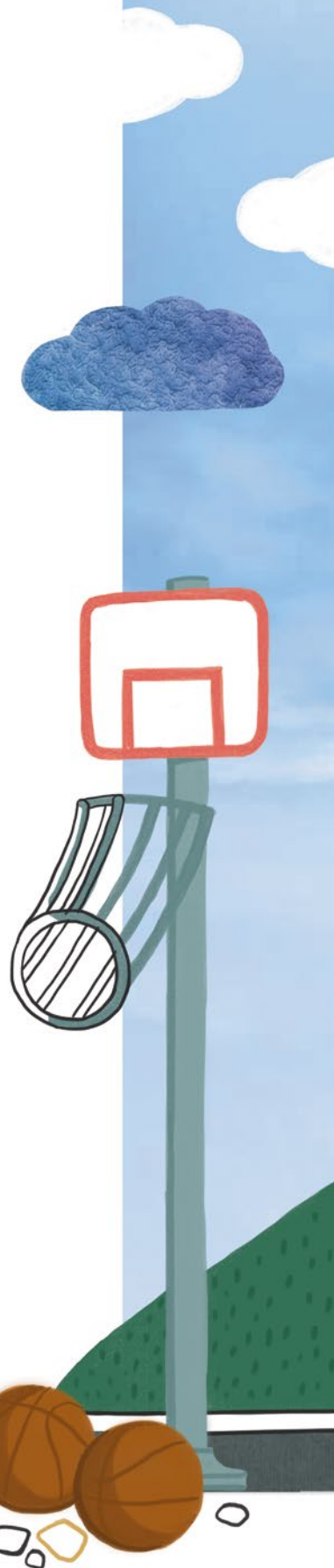
Держави-учасниці повинні збирати дані стосовно людей з інвалідністю, щоб розробляти програми та покращувати обслуговування таких людей. Люди з інвалідністю, які беруть участь у дослідженнях, мають право на шанобливе та гуманне ставлення. Будь-яка приватна інформація, що надходить від них, має бути конфіденційною. Люди з інвалідністю та інші особи мають мати доступ до зібраних статистичних даних.

СТАТТЯ 32: Міжнародна співпраця

Держави-учасниці повинні допомагати одна одній у виконанні положень Конвенції. Держави-учасниці, які мають більше ресурсів (таких як наукова інформація, корисні технології), діляться з іншими державами-учасницями, щоб більша кількість людей могла користуватися правами, закріпленими в Конвенції.

СТАТТІ 33 ДО 50: Положення про співпрацю, моніторинг та виконання Конвенції

Загалом Конвенція про права осіб з інвалідністю складається з 50 статей. У статтях з 33-ї по 50-ту йдеться про те, яким чином дорослі, зокрема люди з інвалідністю, їх організації та держави-учасниці повинні співпрацювати, щоб забезпечити дотримання прав усіх людей з інвалідністю в повному обсязі.

ДЛЯ МАЛЮНКІВ

